

»Treba znati, da Slaveni u Julijskoj Krajini nisu novi »došljaci«, kako voli da prikazuje talijanska nacionalistička štampa, jer postoje u anektiranim krajevima u apsolutnoj većini već 12 stoljeća.
»LIBERA STAMPA«, LUGANO.

ISTRRA

Nepriznavanje talijanskog prava na Julijsku Krajinu od strane Slavena ojačano je apsurdnom politikom istrebljenja, koju je fašizam primijenio na štetu Slavena Julijske Krajine.
»LIBERA STAMPA«, LUGANO.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

JEDAN VRLO VRIJEDAN DOKUMENAT

Već smo više puta imali prilike da registriamo izjave, članke i glasove, koji dolaze sa talijanske strane, a ističu, da je Julijska Krajina doživjela pod fašističkom Italijom strašnu sudbinu, koji naglašavaju prava Slavena na život, koji se zalažu za bolji život našega naroda u Julijskoj Krajini. Mnogi vrlo istaknuli talijanski političari u emigraciji dali su u tom smislu izjave, koje smo zabilježili i koje nećemo nikada zaboraviti. U antifašističkoj štampi bilo je često članaka i notica takve tendencije. I to vodimo u evidenciji. Među antifašističkim listovima, koji ovako nastupaju prema Jugoslavenima Julijske Krajine naročito se ističe dnevnik »Libera Stampa«, koji izlazi u Luganu u Švicarskoj. Taj list razlikuje se od ostalih talijanskih listova u inostranstvu po tome, što ima iza sebe veliku većinu švicarskih Talijana, koji nisu politički emigranti. Ali oko tog lista ima i istaknutih antifašista emigranata. »Libera Stampa« je već više puta pisala o našem problemu vrlo ispravno. Na toj je liniji i članak, koji je izašao u tom listu 27. septembra 1934 (br. 222 god. XXII.) na prvoj stranici pod naslovom »Un problema di giustizia nazionale — Italia e Jugoslavia«. »Libera Stampa« piše daleko o »problemu nacionalne pravde« između Italije i Jugoslavije, a taj je problem Julijska Krajina. U tom članku, napisanom vrlo inteligentno, na najotvoreniji se način naglašava jedna velika istina naših dana: da između Italije i Jugoslavije ne može biti sporazuma dok postoji pitanje Jugoslavena u Julijskoj Krajini. Šta više u tom značajnom članku ne govori se samo o strašnom životu našega naroda pod fašizmom, nego se otvoreno priznaje i nacionalno pravo Jugoslavena na Julijsku Krajinu, koju oni obitavaju toliko stoljeća i koja je jugoslavenska. Talijani oko »Libere Stampe« priznaju, da je talijanstvo gradića uz obalu Istre umjetno stvoreno od Venecijel! I mnoge druge važne stvari priznaje »Libera Stampa« i zbog svega toga je njezin članak od vrlo velikog značenja za nas, naročito ovih dana, kad su na dnevnom redu neki važni pregovori. Taj je članak i napisan baš zbog tih pregovora. Nama taj članak dobro dolazi i kao potpora u onom sukobu, koji smo prošlih dana imali i o kojemu smo opširno izvjestili u prošlom broju. Upozoravamo Virginia Gaydu na članak u »Libera Stampa« koji glasi:

Barthouovom posjetu u Rimu, kruni talijansko-francuskog sporazuma, koji se već godinama udešava sa većim ili manjim izgledima na uspjeh, prethodit će pregovori između jugoslavenskih i francuskih ministara. Sasma je shvatljivo da Francuska, saveznica Jugoslavije od danas kada je Mussolini sa svojim protektoratom nad Albanijom ugrozio »status quo« Balkana, ne može i neće da se sporazumi sa svojom latinskom sestrom, dok se ne sporazumi sa svojom jugoslovenskom saveznicom o zajedničkom pravcu držanja.

Engleske novine označuju odnošaje između Italije i Jugoslavije kao »ključ okretanja« za svako povoljno sistemiziranje u centralnoj i balkanskoj Evropi.

Vrijedi dakle da se vidi u čemu sastoji ovaj talijansko-jugoslovenski spor, koji je više puta bacio na evropsko diplomatsko obzorje oblake komplikacija i opasnosti.

Prije svega ne smije se zaboraviti da je Mussolini čim je preuzeo vlast, potejnjajući jedinstavno nacionalnu i političku čvrstoću Jugoslavije, mislio da će moći usmjeriti fašistički imperijalizam prema Balkanu u nadi lakih lovorika i osvajanja. Uporedo sa talijanskim potejnjivanjem mlade države, koja je nastala iz rata, u Julijskoj Krajini počela je politika proganjanja i uništavanja takozvanih slavenskih manjina, koje su demografski u nekim krajevima bile i jesu još danas većina, uz prkos svih nevjerojatnih mjera, koje se upotrebljavaju za uništenje svega, što je bilo slavensko.

Treba znati da Slaveni u Julijskoj Krajini nisu »novi došljaci«, kako voli da ih prikazuje talijanska nacionalistička štampa, već postoje u anektiranim krajevima u apsolutnoj većini već 12 vijekova. Svakako čista i prava »mletačnost« (venezianita) mnogih obalnih istarskih gradova je proizvod moći Serenissime, koja je među nadmoćnim slavenskim pučanstvom u Istri, Goričkoj i Dalmaciji znala da stvori uz obalu centre, koji su tjerali trgovinu, kad još Slaveni nisu bili stekli svoju

SLOVENSKA KNJIGA

POVOD ZA ARETACIJO?

ARETIRANIH JE BAJE OKR OG 25 MOŽ IN FANTOV IZ ČRNEGA VRHA IN OKOLICE — DO SEDAJ SO ZNANA IMENA 11 ARETIRANCEV — REJEC FRANC IZ ČRNEGA VRHA ZBLAZNEL? — FAŠISTIČNI TEROR NAD NAŠIM LJUDSTVOM

Gorica, 2. oktobra 1934. (Agis). — V zadnji številki našega lista smo prinesli kratko poročilo o aretacijah v Črnem vrhu in okolici. Kot smo pozneje doznali, so italijanske oblasti, karabinerji in goriška policija, začele z aretacijami že 15. sep. t. l. Z vsakim nadaljnjim tednom je bil kakšen aretiran in odpeljan v goriške zapore. Aretirali niso vse hkratu, ampak vsakega posebej. Do zdaj so nam znana imena tehle aretirancev:

Pivk Franc iz Lomov pri Črnem vrhu, star 48 let, krojač.

Tončič Franc iz Lomov, star 42 let, posestnik.

Tončič Jošt iz Lomov, star 46 let, brat prejšnjega, kmetovalec.

Rudolf Karel iz Lomov, star 35 let, posestnik.

Rupnik Anton iz Lomov, star 40 let, hlapec.

Rejec Franc iz Črnega vrha, star 29 let, mlekar pri črnovrški mlekarni.

Požnel Dominik iz Črnega vrha, star 25 let, poslovodja v Kmetijskem društvu.

Rudolf Viktor iz Črnega vrha, star 33 let, posestnik.

Lampe Ivan iz Zadloga, star 43 let, posestnik in načelnik črnovrškega Kmetijskega društva.

Lapajne Ivan starejši, po domače Hladnik, iz Črnega vrha, star 59 let.

Čuk Anton iz Predgriz, star 54 let, posestnik.

Zadnja dva aretiranca baje nista nikakoli zvezli z drugimi in sta zaprta zaradi nepolitičnih zadev. Rudolf Viktor je bil aretiran šele pred kakimi sedmimi dnevi. Imena ostalih aretirancev, ki jih je še veliko, nam na žalost niso znana. Upamo, pa, da bo naš list prihodnjic prinesel nadaljna poročila in podrobnosti. Prvi je bil baje aretiran Pivk Franc iz Lomov, po drugih pa Rudolf Karel iz Črnega vrha. Na podlagi izpovedi in groženj so karabinerji aretirali in zaslivali v kratkih presledkih še ostale. Širijo se govornice, da so oblasti v zaporu ta dva aretiranca strašno pretepale, da bi iz njih izsilile kake izpovedi. Žugali so jima s smrtjo, z doživljenskim zaporom in jih še na druge načine mučili. Pivk je baje

ves zbit in živčno uničen. Zaradi ustraševanja je moral narediti testament. O Rejcu Francu pravijo, da so ga v zaporu tako pretepli, da se mu je omračil um. Ko so oblasti izvršile preiskavo pri Pivku Francu, so našle vse polno slovenskih knjig. Ljudje pravijo, da so karabinerji odpeljali iz njegove hiše poln voziček knjig! Vzrok aretacij je iskati prav za prav v tem dejstvu. Ko so oblasti izvršile prve aretacije in so našle pri preiskavi slovenske knjige, jih je gotovo nedolžna slovenska knjiga hudo rastogotila tako, da so nadaljevali z aretacijami kar na slep slučaj. Sumnja za sumnjo so padale na naše ljudi zaradi slovenske knjige in jih spravljale v ječe. Ljudstvo iz črnovrške planote je zbegano do skrajnosti in preteče aretacije ležijo kot mora nad ljudmi. Ni hče ne ve kaj se bo prav za prav z njim zgodilo.

Pred temi aretacijami sta se zgodila dva pomembna dogodka, ki ju ljudje stavijo v zvezo z vsem kar se je nadalje pripetilo.

V začetku septembra t. l. so farani, ki nikakor ne morejo pozabiti svojega prejšnjega župnika Kavčiča, konfinirane v notranjosti Italije, nabirali zanj darove, da mu jih pošlejo v konfinacijo. To čisto človekoljudno dejanje je bilo pri oblasteh že protidržavno in protirežimsko kaznivo postopanje. Začelo se je zaslivanje, prej pa so mnogo uglednih faranov aretirali zaradi tega, nakar so jih zopet spustili. Domačega župnika so takoj klicali na kvesturo v Gorico, kjer so zaslivali tudi Zajca Blaža, lastnika znane gostilne »Pri Zajcu« starega 69 let, Ivana Vidmarja in Rudolfa Filipa posestnika iz Črnega vrha, starega 56 let.

Nekaj dni kasneje so neznanec okradli prodajalno (konzum) črnovrškega kmetijskega društva. Denarja sicer niso odnesli, vzeli pa so nekaj jestvin. Oblasti so takoj osumile Lampeta Ivana starejšega, po domače Hladnika, in ga takoj aretirale. Zaradi raznih sumov in pretvez so z aretacijami nadaljevali. Pri preiskavah so našli čisto nedolžne slovenske knjige in to je bil glavni povod za nadaljne aretacije.

NAŠA POGRANIČKA SELA UNIŠTAVAJU SE RATNIM RADOVIMA

Zvoneče, septembra 1934. — Gradi se nova cesta široka 12 m od Zvoneca pa dalje preko Škrapna te preko Kriva i Perki na Žejane. A takodjer se gradi nova cesta od Žejana do Velikih Muna. Druga se cesta gradi od Zvoneca preko Sušnja pa dalje do Rukavca. Ta će se cesta vezati i bit će spojena sa onom cestom, koja dolazi sa »Učke«.

Preveliku će nam štetu nanijeti ove dvije ceste, koliko nama a toliko i našim susjedima, tako da će još ono malo sirotinje što imamo uništiti, a mnogi će ostati i bez svega što je dosad imao. O nekom poštenom plaćanju štete, koja nam se na-

naša ovim radovima, nema ni govora. Poznato je da kod nas nema ravnic, kao što je po drugim krajevima naše Istre nego živimo u samom kamenu i u košu na ledjima nosimo zemlju, stvaramo si njivu i vinograd. I ovo sve naše dosadašnje muke uništiti će nam ova podivljala fašistička zvijer, i to samo zato da udovolji svojoj imperijalističkoj strasti.

Inače u ovim našim krajevima zavlada je neopisiva bijeda. Mi smo prije mnogo zaradivali u Rijeki, a danas još ono malo rada što ga ima, rade njihovi doseljenici. Tako i na ovim novim cestama rade samo južnjaci.

Danas sporazum koji Italija traži sa latinskom sestrom zahtjeva naravno potpun preokret Mussolinijevog držanja, a to stvara za talijanski narod, a naročito za fašističku štampu vrlo teško psihološko pitanje izmirenja s balkanskim Slavenima kao i sa Slavenima, koje je Italija anektirala s Julijskom Krajinom.

Taj problem za fašizam sastoji se u demobilizovanju antislavenskog duha, koji je u Italiji stvoren u vezi s onom njezinom politikom, koju danas mora da napušta. Italija bi nadalje morala da dađe dužne koncesije Slavenima Julijske Krajine na školskom, kulturnom i ekonomskom polju, da bi im se omogućio ljudski život i da bi oni prihvatili kao gotovu činjenicu aneksiju, koju oni sa nacionalnog (demografskog) stajališta ne će da priznaju. To nepriznavanje talijanskog prava na Julijsku Krajinu od strane Slavena ojačano je i učinjeno gotovo neminovnim apsurdnom politikom istrebljavanja, koju je fašizam primjenio na štetu Slavena Julijske Krajine. To treba priznati, a i činjenica to dokazuje na apsolutan i nepobitan način.

RAPALLO

JUGOSLOVANSKI JAVNOSTI!

Na stotisoče naših bratov in sester ječi še pod tujim jarmom. Težek, da obupen je boj, ki ga bijejo za ohranitev svojih narodnih in človečanskih pravic. Nevarnost je velika, da klonijo pred silno premočjo.

Težki vzdihni in obupni klici izgnancev in jetnikov, solze nesrečnih mater in žena, ki čuvajo ob osamelem ognjišču, proseči in roteči pogledi osirotelih dečkov in deklic, prelita kri mučeniških mladeničev, tožbe in obtožbe skrbnih gospodarjev, ki vidijo, kako propada neizprosno z osebnostjo naša narodna posest in kako izginja naša kultura in naš jezik, morajo zganiti srce slehernika izmed nas in morajo najti odmev v zadnji vasi in koči. Dolžnost nas vseh je, da razmišljamo o usodi našega teptanega naroda in da mu tudi dejansko pomagamo. To nam veleva naš narodni čut, to nam veleva bratska ljubezen.

Zato so tudi naše osrednje kulturne in narodne organizacije na poziv društva »Branibor« sklenile, da naj se letošnjih 10. in 11. november posvetita izključno narodno obrambnim dolžnostima. S prireditvami ki naj se vršijo ta dva dneva po vsej naši banovini in pri katerih naj sodelujejo vsa naša društva brez izjeme, dokažimo, da sočustvujemo z našimi zatiranimi brati in sestrami in da jim stojimo složno vsi ob strani v težkem boju za narodni obstanek.

Osrednji prireditveni odbor, ki se je stvoril iz zastopnikov osrednjih društev in ki ima svoj sedež v prostorih društva »Branibor« v Ljubljani, Šelemburgova ul. 7 II., bo vsem društvom razposlal natančnejši program in navodila. Vendar jih že sedaj poziva, naj se z vneto pripravljajo, da bodo prireditve, katerih čisti donosi so namenjeni našim narodno-obrambnim svrham, dosegle zaželjeni uspeh tako v moralnem kakor tudi gnotnem oziru. Za vsa morebitna pojasnila, naj se društva obrnejo na gornji naslov, kamor naj tudi predložijo svoje event. nasvete in predloge, ki bi bili koristni za celokupno akcijo.

Z vneto in požrtvovalnostjo na delo pod geslom: »V bratski slogi za pomoč zatiranim bratom in sestram!«

Društvo »Branibor«, Gasilska zajednica dravske banovine, Jadranska Straža, Jugoslovenska ženska zveza, Jugoslovensko profesorsko društvo, Klub koroških Slovencev, Narodna Odbrana, Pevska zveza, Savez Sokolov Kralj, Jugoslavije, Narodno obrambni odsek, Društvo »Soča«, Slovensko kat. akad. starejšinstvo, Starešinska organizacija »Jadrana«, Društvo »Tabor«, Jugoslovensko učiteljsko združenje, Združenje borcev »Boj«, Zveze kulturnih društev in Propagandni odsek zveze jugoslovenskih emigrantskih združenj, Družba sv. Cirila in Metoda, Hubadova pevška župa, Klub Primork, Zveza kmečkih fantov in deklet, Udruženje četnikov — vsi v Ljubljani.

I nedavna epizoda s uverdama, koje su nanasene talijanskom vojniku od strane jednog jugoslovenskog lista, ima pozadinu, koja postavlja sasvim na drugu osnovu to pitanje. Izvjesna talijanska štampa, sa pristankom fašističkog uredu za propagandu, izazvala je opravdanu reakciju jugoslovenskog lista.

Za mnoge fašističke listove Jugoslaveni su već godinama »svinjari« (porcari), »divljaci«, »razbojnici«, itd., itd. — pa je zato i razumljivo, da se sa druge obale ne šalju fašističkoj vladi madrigali i kađenja. Jednom riječju, demobilizacija neprijateljskog duha mogla bi biti prihvaćena u Jugoslaviji, ali prvi primjer u punoj iskrenosti i lojalnosti, mora doći od Mussolinijevе vlade. Francuska će na tom putu biti spremna da se sporazumi, kad politika revizije ugovora bude napuštena i prama njezinj saveznici Jugoslaviji i kad se uništi paklena mašina intriga i falsifikata, koju je montirao fašizam, da ugrožava mladu jugoslovensku državu, koja je na Balkanu faktor mira i međunarodne ravnoteže

ODGOVOR „PICCOLOVEMU“ ČLANKU

OB PRILIKI ZASEDBE GORIŠKE NADŠKOFIJSKE STOLICE

Ljubljanski »Slovenec« od 27. septembra piše:

Goriška nadškofija, ki je več kot eno stoletje bila zasedena od metropolitov slovenske krvi, je po začasnem upraviteljstvu msgr. Ivana Sirottija dobila sedaj za naslednika nepozabnemu škofu-mučniku dr. Sedeju msgr. Karla Margottija, enega najbolj izobraženih prelatov katoliške cerkve, ki ima diplomu filozofije, bogoslovja in klasične literature, je veče mnogih jezikov ter je kot član kongregacije za vzhodno cerkev v Carigradu bil apostolski vikar ter delegat za Turčijo in Grčijo. Po msgru Jordanu, ki je s čudovito nepristranostjo vcdil goriško nadškofijo po smrti kardinala Missie, je msgr. Margotti drugi nadškof italijanske narodnosti, ki je zasedel staročastito goriško stolico v izredno težavnih razmerah.

Pred vojno je v goriški nadškofiji, kjer živi danes (izvzemaš Postojno, ki sedaj pripada tržaški škofiji, in Trbiž z Belo pečjo, ki sta prišla pod videmskega nadškofa)

okroglo 174.000 Slovencev in 131.000 Italijanov,

ki po ogromni večini pripadajo furlanski skupini, znani po svojem miroljubnem značaju, vladal v cerkvenem, oziroma dušnopastirskem oziru kljub dvojezičnosti prebivalstva in veliki kulturni razliki naravnost vzoren mir in o kakih konfliktih na tem področju nikoli ni bilo govora. Vzrok je v tem, da obe dve narodnosti živita skoraj kompaktno v eni črti razmejni druga od druge vsaka v svojem zgodovinskem in geografskem okolju. Narodni antagonizem se je začel na cerkvenem polju šele leta 1918 s prihodom novega režima.

Pokojni nadškof Sedej je verski mir vzdrževal z odločnostjo resnično apostolskega moza, ki je neomajno branil pravice katoliške cerkve napram vsem nacionalnim in strankarskim pretenzijam, tako, da je cerkev ostala čista vsega, kar vanjo ne spada, tem bolj, ker je dr. Sedej bil obema narodnostima enako pravičen in se mu kot lojalnemu državljanu nove države ni mogla očitati niti najmanjša senca nekorektnega mišljenja in ravnanja.

Dokaz temu je to, da so ga tudi italijanski verniki — tisti namreč, ki so odkritosrečno interesirani na cerkvi in na resničnem katoliškem življenju — ne samo spoštovali, ampak tudi sinovsko ljubili. Za italijanske vernike je bilo povsod preskrbljeno enako kakor za Slovence in kakor je bil to običaj od davnih vekov — in tudi novodošli nedomorodni državljani iz bivšega italijanskega kraljevstva so bili v dušnem oziru povsod, kjer je to bilo treba, v duhu cerkve in po naravnem pravu pastirovani. Nadškof dr. Sedej je skupaj z drugimi škofi Julijske krajine tozadevno izdal naredbe, proti katerim nihče, ki je v tem oziru merodajen, to je v prvi vrsti Apostolska stolica, ni ugovarjal.

Kakšno stanje je nastopilo, ko je bila po smrti dr. Sedeja časna uprava goriške nadškofije poverjena direktoru koperske škofijske gimnazije msgru Sirottiju, o tem je bilo toliko pisanega, da je danes nepotrebno to ponavljati, posebno ne, ko ima goriška stolica novega nadpastirja, ki je na glasu pravičnega, plemenitega in ljubeznivega svečenika, ki bo mogel spraviiti razmere v red, v kolikor je bil moten.

To upanje dajejo besede, ki jih je novi nadškof svoj škofiji poslal v pozdrav, preden je zapustil svoje prejšnje mesto: »Moje pastirske dolžnosti imajo za podlago ljubezen. Na mojem grbu je zapisano: Iustitia et Pax. To je bil moj delovni program na bližnjem vzhodu, to bo smernica in podlaga svega mojega delovanja v Goricah. Ker je že a priori izključeno, da bi se bila pod novim režimom kršila na cerkvenem polju pravica napram vladajočemu državnemu narodu, ki ima na razpolago vsa sredstva, da uveljavi to, kar smatra, da mu gre, zato se mora upravičeno smatrati, da geslo pravice in miru ne more pomeniti ničesar drugega, kakor da smejo pričakovati od novega nadškofa tega, kar jim na cerkvenem polju v duhu cerkve in katoliške tradicije gre, verniki slovenske narodnosti, katerim je njihov jezik ostal samo še v cerkvi, predvsem v krščanskem nauku in v pridigi, in katerim se ta pravica prikrajšuje.

Da tržaški »Piccolo«, ki je 22. septembra napisal novemu nadškofu pozdravni članek, to stvar razume popolnoma drugače, temu se ne čudimo.

On trdi, da na Goriškem živijo »znatne skupine vernikov italijanskega jezika, ki nimajo duhovnikov lastne narodnosti, kateri bi jim pridigovali v italijanskem jeziku, kakor to predpisujejo cerkvene postave, ki sledijo naravnemu pravu«. Nato navaja »Piccolo« po statistiki, o kateri pravi, da je narejena od župnika vsake župnije, sledeče številke:

V dekanatu Devin 2180 Ital. in 200 vojakov;
v dekanatu Komen 2100 Ital. in 100 vojakov;
v dekanatu Sv. Peter 2000 Ital. in 600 vojakov;
v dekanatu Kanal 1500 Ital. in 500 vojakov;
v dekanatu Idrija 1200 Ital. in 350 vojakov;
v dekanatu Tolmin 900 Ital. in 1200 vojakov;
v dekanatu Solkan 800 Ital. in 500 vojakov;
v dekanatu Kobarid 800 Ital. in 600 vojakov;
v dekanatu Črniče 400 Ital. in 250 vojakov;
v dekanatu Bovec 150 Ital. in 100 vojakov;
v dekanatu Vipavi 900 Ital. in 800 vojakov in
v dekanatu Cerkno 150 Ital. in 1200 vojakov.

»V vseh teh krajih«, pravi »Piccolo«, »ni nobenega duhovnika italijanske narodnosti, ki bi te civiliste in vojske pastiroval v njihovem jeziku. Upravnik škofije msgr. Sirotti je poslal italijanske katehete v Tolmin, Kobarid in Vipavo, toda brez vsakega dušnega pastirja italijanske narodnosti so slej ko prej ostali dekanati Devin, Komen, Sveti Peter, Kanal, Biljana, Solkan, Črniče, Cerkno in Bovec.

Naj nam bo dovoljeno, da sedaj mi navedemo statistiko, in sicer statistiko, ki so jo dolžni narediti župniki vsake župnije in iz katere bi bil moral »Piccolo« črpati svoje številke, zakaj tiste številke, ki jih on navaja, niso številke župnijskih statistik. Te številke pravijo sledeče:

Dekanat Devin 773 Italijanov, 8241 Slovencev;
dekanat Komen 111 Italijanov, 15.076 Slovencev;
dekanat Sv. Peter pri Gorici 178 Italijanov, 17.224 Slovencev;
dekanat Kanal 200 Ital., 13.419 Slovencev;
dekanat Idrija 707 Ital., 14.415 Slovencev;
dekanat Tolmin 374 Ital., 17.874 Slovencev;
dekanat Solkan 732 Ital., 10.739 Slovencev;
dekanat Kobarid 50 Ital., 8745 Slovencev;
dekanat Črniče 417 Ital., 13.177 Slovencev;
dekanat Bovec 50 Ital., 5694 Slovencev;
dekanat Vipava 245 Ital., 12.426 Slovencev;

SIROTTI PROGONITELJ NAŠEG JEZIKA IZ CRKVE „zaslužan za crkvo i domovinu“!

PANEGIRIK SIROTTIJU U »PICCOLU«. — »DJELO SIROTTIJEVO BIT ČE UKLESANO ZLATNIM SLOVIMA.« — SIROTTI KAO »MUČENIK« I »TITANSKA VELIČINA«.

Tržaški »Il Piccolo« od 22. septembra posvečuje dug članak bivšem administratoru goričke nadškofije Sirottiju, pod naslovom »Un benemerito della Chiesa e della Patria«. Uz članak donša i Sirottijevu sliku. Prevest ćemo nekoliko pasusa iz toga članka, kako bi se još bolje vidjelo što je Sirotti značio za fašizam u goričkoj nadškofiji:

»Istoga dana kada prvi talijanski nadbiskup uzlazi na nadbiskupsku stolicu talijanske Gorice, misao zahvalnosti goričkih vjernika okreće se i apostolskom administratoru Sirottiju, koji je skoro tri godine privadjao nadbiskupiju iz starog režima, zaostalog od Austrije, u režim nove Italije. Kroz tri godine intenzivne aktivnosti svladavao je svakovrsne poteškoće i pobjedivao je ogručena suprotstavljanja primjenjujući želje Svete Stolice. Sirotti je oslijedio, ali njegov duh je ostao aktivan i ozbiljan, jer je izvršio jednu svetu dužnost. Obiman rad vjere i talijanstva, koji je privadjao mons. Sirotti, naišao je na veliko priznanje. Mnoge probleme, za koje se mislilo da su nerješivi, Sirotti je riješio brzo i razumno; mnoge je sretno uputio na pravi put.

Diocezijanski list »L' idea del popolo« ovako piše o Sirottiju:

»Bili smo sretni da vidimo na kormilu nadbiskupije takovog čovjeka, koji je imao jedini cilj pred očima: dobro nadbiskupije. Došavši k nama po želji Svetog Oca, naš se apostolski administrator našao odmah pred teškim i kompliciranim problemima. Ali poslušnost Svetom Ocu i apostolski zanos podržavali su poštivost plemenitog srca pobožnog premeta, koji je bio okružen kao nekim krugom intimnoga mučeništva i nerazumjevanja. Jer je mons. Sirotti mnogo trpio kroz ova 33 mjeseca i mnogo je radio. Ratne rane; već pregažene ali čvrsto ukorjenjene posljedice ostataka starog mentaliteta; razumljive pogreške itd. pogoršale su bile već dovoljno zamršeno klupko. Radilo se o tome da se gradi, mnogo gradi, a često na razvalinama bolnih zapreka, oštih i kompleksnih. Mons. Sirotti

dekanat Cerkno 91 Ital., 7693 Slovencev.

Ogromna razlika med to farno statistikom v točnih številkah in med »Piccolovu« »farno« statistikom o okroglih številkah je očividna. Če bo treba, bomo prinesli tudi narodnostne številke vsake župnije posebič. Samo število vojaštva, ki ga navaja »Piccolo«, utegne biti pravilno (nam to število ni znano), toda vse večje garnizije imajo svoje lastne vojaške duhovnike, kjer jih pa ni, tam so tudi italijanski vojaki od naše duhovščine pastirovani italijanski — torej število vojaščine absolutno ne pride v poštev pri presojanju dušno-pastirskih razmer v narodnem oziru. Italijanske manjšine v omejenih dekanatih, kolikor se tičejo civilnega prebivalstva, so, kakor vidimo, neznatne, vendar se pa te manjšine povsod, kjer ne gre recimo samo za kakšnih 5 do 50 ljudi, pastirujejo od naših duhovnikov vseskozi v italijanskem jeziku; razume se, da je tudi vsak posamezni Italijan individualno pastirovan v svojem jeziku, ne glede na to, da v šoli mladina sploh ne prejema verskega pouka drugače kakor v italijanskem jeziku.

Konkordat ne določa, da bi moral župnik biti italijanski državljan italijanske narodnosti, ampak zahteva samo, da je italijanski državljan.

Kjer pa obstoja manjšina neitalijanskega jezika, tam ima po konkordatu pravico do kooperatorja, ki njen jezik razume.

Ni je župnije v goriški nadškofiji, kjer bi ta pogoj ne bil izpolnjen, zakaj prav vsak duhovnik slovenske narodnosti na Goriškem popolnoma obvlada italijanski jezik.

Seveda tudi mi nimamo ničesar proti temu in se približuje to naravnemu pravu ali je vsaj običaj, oziroma ideal katoliške crkve, da ima vsak narod dušne pastirje svoje narodnosti — če bi pa hotel na tej podlagi s »Piccolom« debatirati, ne vemo, kaj bi na to rekli, zakaj dosedaj smo v predalih tega lista slišali zagovarjati prav nasprotno teorijo, da naj bi namreč Slovenci v Julijski Krajini imeli duhovnike italijanske narodnosti, češ, da to edino odgovarja novim razmeram. Torej Italijani duhovnike svoje narodnosti, Slovenci pa ne! ...

S tem je naš odgovor »Piccolu« opravljen in cerkvena oblast, ki ima v rokah številke dejanskega stanja vernikov ene in druge narodnosti na Goriškem, pač ne potrebuje številke, katere ji sugerira tržaški list, kojega početki in mentaliteta so vse kaj drugega nego krščanski in katoliški.

lo di Trieste« piše tom prilikom da je Sirotti bio vrlo zadovoljan tom počašću.

Tom prilikom mu je načelnik Pascoli podijelio u ime gradjanstva zlatnu medalju za njegov rad u nadbiskupiji kroz 33 prošla mjeseca. Na medalji je napis: »Al mons. Giovanni Sirotti — amministratore apostolico 1931—1934 — La città di Gorizia«.

Sirotti je iz zahvalnosti blagoslovio posebnim blagoslovom načelnika i gradjanstvo.

Posjeti fašističkih predstavnik nadbiskupu Margottiju

Uzvrat posjeta. — Srdačan razgovor sa fašističkim sekretarom.

Trst, 30. septembra. Nadbiskup Margotti je 25. septembra primio posjetu fašističkog federalnog sekretara, poslanika Caccese, podtajnika fašističke federacije iz Vidma i ostale.

Slijedećeg dana je nadbiskup Margotti uzvratio posjet fašističkom sekretaru u pratnji svog ličnog sekretara mons. Della Tolla. Na ulazu je nadbiskupa dočekala počasna četa Mladih fašista.

Telegram Pape nadbiskupu Margottiju

Talijanske novine javljaju, da je kardinal Pacelli poslao u ime Papino apostolski blagoslov i pozdrav nadbiskupu Margottiju slijedećim telegramom u kojem Papa izražuje zadovoljstvo na dočeku nadbiskupa ai želi da se kreposti razvijaju u slozi i blagoslivlje svećenstvo, vlasti i narod.

„Program mons. Margottija se je neobično dopao goričkim fašistima,“

»Pravda i rimski mir.«

LOZINKA NADBISKUPA MARGOTTIJA U FAŠISTIČKOJ INTERPRETACIJI.

Poznato je već da je nadbiskup Margotti uzeo za lozinku svoga grba napis »Iustitia et pax.« Tržaški »Il Popolo di Trieste« u broju od 25. septembra tumači tu lozinku pod naslovom »Giustizia e pace romana« (Pravda i rimski mir) na slijedeći način:

Najveća crkvena čast u sočanskom kraju povjerena je prelatu, koji polaže u temelje svoga rada rimsku lozinku: Pravda i mir.

U poznatom govoru, kojega je održao prošle nedjelje u prisutnosti vlasti, svećenstva i vjernika, mons. Margotti je označio misao, koja će ga voditi u upravljanju nadbiskupijom. Jedna tvrdnja je naročito pogodila cilj:

»Svećenici ne smiju zaboraviti prava talijanske nacije« (potcrtao »Popolo«).

»Garancije crkve o suverenom pravu Italije bile su jasno proklamovane od novog nadbiskupa.

Iz Italije, koja je zadobila svoju čast i snagu i koja je postala važan i neophodan međunarodni faktor za očuvanje mira, morale bi te riječi da predju granicu i da dozovu svijesti neodgovorne iz Maribora i drugdje, da su opasan element sebi i svjetskom miru.

Iza nečuvenih uvreda nanijetih nacionalnim osjećajima goričkih katolika, ozbiljna i umirujuća riječ nadbiskupa primljena je pravim oduševljenjem. Goričkim fašistima, koji vjeri nadodavaju ništa slabiju domovinsku ljubav, program mons. Margottija se neobično dopao, jer ne samo da se taj program slaže sa interesima sočanskog ljudstva, već je u skladu i sa interesima cjelokupno talijanskog naroda.

Govor nadbiskupa Margottija sjemeništarcima i prilike u goričkoj bogosloviji.

U zadnjem broju smo pisali o dočeku nadbiskupa Margottija i o njegovom pozdravnom programatskom govoru u katedrali. Prema »Piccolu« nadopunjujemo taj izvještaj pasusom, kojim se obratio sjemeništarcima. »Piccolo« kaže:

»Napokon se nadbiskup okreće sjemeništarcima i kaže da on sjemenište smatra jezgrom goričkog svećenstva i da će sjemeništu posvetiti najveću pažnju. Tražit će veću disciplinu, a možda i kakovu žrtvu.«

Time se cilja na prilike u goričkom sjemeništu i na kampanju fašističke štampe protiv slavenofilstva goričke bogoslovije.

Francuski list o goričkoj nadbiskupiji

i o Sirottijevoj antislavenskoj akciji.

Pariski »Journal des débats« od 8. septembra donša dugi članak o goričkoj nadbiskupiji pod naslovom: Gorička nadbiskupija — Jugoslaveni i Sveta Stolica. Članak je potpisao Pierre de Quirielle.

U članku se objektivno prikazuje slučaj pok. Sedeja i fašističko upravljanje Sirottijevo. Pisac toga članka se nada, da će novi nadbiskup zadovoljiti Jugoslaveno u Italiji, kao i one u Jugoslaviji. U tom članku se govori i o slučaju biskupa Fogara, a na koncu pisac zaključuje da će imenovanje Margottija povoljno djelovati na odnos između Vatikana i Jugoslavije. Članak je pisan prije ustoličenja Margottijevoe.

SAVEZZA NAŠE PUBLIKACIJE

»Istra«, »Jadranski Kalendar« i kalendar »Soča«.

Od kakvog je velikog značenja naša štampa moglo se vidjeti baš ovih dana povodom događaja, o kojem smo opširno izvjestili naše čitatelje u prošlom broju. Sve značenje naše emigracije iz bilo je u svijet kroz ovaj naš list i svijet je tako, indirektno, zaslugom naše publicističke akcije, doznao za aktuelnost našega problema. Poslije toga mora svako da uvidi, da je list »Istra« potrebno dopunirati svim snagama, da je potrebno našem listu dati svu moralnu i materijalnu potporu za solidan i trajan život. Čitava naša emigracija i svi oni, koji se interesuju za problem Julijske Krajine moraju da nas podupru u teškom i odgovornom radu.

Naš Savez to shvaća. Ovih dana razaslao je publicistički otkjek Saveza okružnicu svim društvima, kojom traži od društava da učine ozbiljne korake, da bi se poduprila naša publicistička akcija, da bi se proširila »Istra« i da bi se u što većem broju raspacali naši kalendari, koji će se do koji dan početi prodavati. Ta okružnica glasi:

Vsem saveznim edinicam!
Ljubljana, 26 septembra 1934.

Tisk je svetovna velesila! Pokret, ki ga pisana beseda ne podpira, je obsojen na smrt. Zato je tisk potreban tudi emigrantskem pokretu, posebno še, ker nam je le tako mogoče prikazati svetu položaj, v katerem se nahaja naša manjšina in morejo le tako najlažje spoznati naš problem široke plasti naroda.

Nujno je potrebno, da naš tisk čim bolj razširimo. Treba je, da ga podpira vsak emigrant. 60.000 nas je v Jugoslaviji po približnih cenitvah. Za to številko je tisk, ki ga imamo, res boren. Sramotno pa je za nas toliko bolj to, da niti naše edine glasilo nima toliko podpirateljev, da se mu nebi bilo treba boriti še z denarnimi težkočami.

Polnoletna razumemo in opravičujemo onega, ki je v tako težkih razmerah, da si res ne more odtrgati letno onih borih 50 Din za naročnino. Nimamo pa besed za obsodbo onih, ki bi z lahkoto žrtvovali, pa tega ne store. Poskusili smo že pri vseh naših edinicah z ustanavljanjem tiskovnih odsekov, ki bi imeli kot edino nalogo to, da bi nabirali čimveč naročnikov, zbirali oglase za list, skrbeli za točno plačevanje naročnine, posebno pa skrbeli za dovolj veliko število oglasov v božični in velikonočni številki »Istre«. Moramo pričeti delati z novim elanom, zato naslavljamo na vsa društva nujno prošnja, da imenujejo iz svoje srede zmožnega in agilnega človeka, ki pa mora biti tudi povsem zanesljiv v vsakem pogledu za to delo. Delo, ki ga bo vršil mu bo tudi honorirano po dogovoru z listom. Ta smoter naj nas vodi: naš tisk v vsako emigrantsko in sleherno jugoslovansko družino!

V bližnji bodočnosti izideta, kot ste gotovo čitali v listu in pa v okrožnici, ki jo je te dni razposlala uprava »Istre«, dva emigrantska koledarja in sicer »Jadranski koledar« v obliki almanaha, ki bo veljal 10 Din in pa še par let poznani žepni koledarček »Soča«, ki ga boste mogli dobiti za 8 Din. Dolžnost vseh emigrantov je, da v prvi vrsti podpiramo naš tisk. Oba koledarja bosta res okusno opremljena in praktična. Bosta ravno tako raskošna kot so slične edicije v Jugoslaviji. Zato zahtevajte povsod in kupujte samo emigrantska koledarja. Naša sveta dolžnost je, da jih čim več razpečamo, dolžnost vseh naših edinic pa, da to razprodajo prevzamejo. Uprava naglašja, da nudi od vsakega prodanega velikega koledarja 2 Din in od malega 1.50 Din provizije. Je to nekaj vir dohodkov, ki naj ga društva upoštevajo. Saj more sleherni organizacija gotovo prodati do 100 komadov enega i drugega in ima pri tem že do 200 Din dohodkov. Društva naj zato pokažejo vso agilnost in dobro voljo, pa bo šlo.

Moramo poudariti še drug važen razlog, ki govori zato, da je treba naš tisk ne samo ohraniti, ampak ga tudi izpopolniti. Namreč dejstvo, da izhaja v Primorju vedno manj knjig in da založbe hirajo. Mi pa moramo našem ljudstvu tam doli čimveč nuditi. In če pomislimo, kako srečen je naš kmet, če dobi v roke kako število našega glasila, kak izvod brošure ali koledarja, ki prekorači mejnike, se nam ne bo zdela nobena žrtev prevelika. Zato tudi ne smemo odnehati.

Na delo torej z vsem srcem, z vso dušo, samo za boljšo in srečnejšo bodočnost našega naroda v Julijski Krajini. Imenujte poverjenike s prejšnavedenimi dolžnostmi po vseh društvihi, sporočite imena teh upravi lista, pa tudi odseku, katerega obvestite ko bo akcija poverjenike in nam njihova imena sporočite do 20 oktobra.

Z emigrantskimi pozdravi!

Savez jugoslovenskih emigrantskih udruženj v Jugoslaviji. Organizatorno propagandni osek Ljubljana

KRAŠKI SLOVENCIV RIMSKIH TOGAH**Novi fašistični praznik: »Festa dell'uva — Grozdje rimske toge in rimska politika**

Trst, 2 oktobra 1934 (Agis). — V nedeljo 30 septembra t. l. se je po vsej Italiji na svečan način proslavila tako zvana »Festa dell'uva«, praznik, ki so ga pravzaprav ustanovili fašisti. Tudi po naših krajih, trgih in vaseh, so fašisti priredili z vsem mogočim pompom to proslavo grozdja in trgatve, v katero so vpeljali dobrošen del politike. Vse fašistične organizacije dopolavori, avangardisti, milice vseh »sort«, Balille, Piccole Italiane, Giovani Italiane in druge organizacije so tekmovali kdo bo prvi, kdo bo čim lepše okrasil vozove, s katerimi so defilirali pred oblastmi. Njihova iznajdljivost ni imela mej. Vsaka vas je imela svoje vozove, isto vsaka organizacija. Za vozovi je mnogokje korakalo tudi članstvo v strumnih vrstah. Na vohoz so razstavili poljske pridelke orodje, največ pa trto, grozdje in vino. V nekaterih krajih tudi vaške zanimivosti ali znamenitosti. Skoro po večini pa je bila »snov« za okraševanje voz in drugega, vzeta iz rimske zgodovine. To pa povsem iz političnega razloga. Italijani oz. fašisti morajo vendar svetu pokazati, da so ti kraji že od rimske dobe, če ne rimski pa italijanski.

V Postojni so se zbrali vsi vozovi iz okolice in defilirali pred oblastmi. Voz postojnskih avangardistov je predstavljal simbolično sliko, povratak k zemlji, s plugom i avangardistom, ki nosi ta napis: »To vojno imamo rajši« (Mussoolini ni prav gotovo istih misli!). Sledil je voz iz Slavine, ki je predstavljala rimsko bigo (voz na dveh kolesih). Vodila jo je deklica, ki je predstavljala Trst (rdeče oblečena s trž. grbom). Voz iz Prestranka je vleko 13 volov. Okrašen je bil s 4 liktorskimi svečnjakmi v obliki prestola. Na njemu je sedela dekle, ki je predstavljala Italijo. Okrog nje so stale 4 mladenke: Gorica, Trst, Pulj, Reka. Po sprevodu je bilo podeljevanje nagrad. Prvo nagrado je dobila Slavina. V Postojni so fašisti tistega dne razdajali brezplačno vsem tujcem, ki so odhajali z vlakom v Jugoslavijo, oli pa nadaljevali pot naprej v Italijo, košarice z grozdem v spomin na to svečanost.

V Sežani so se zbirali vozovi iz vsega sežanskega okraja. Divača je poslala kamjon otrok v živobarvnih oblačilih, Opčine pa kamjon z latnikom v katerem so Balille in Piccole Italiane prepevali italijanske pesmi. Dutovlje je napravilo s svojim vozom »lep« utis: na njemu so se peljali Dutovljani v starih

rimskih oblačilih, s togami in koturni (visoki čevlji, ki so jih imeli rimski igralci na odrih). Voz iz Repentabra je predstavljala kmečko hišo v kateri su otroci prepevali furlanske narodne pekmi (»villotte«). Pred oblastmi so plesali star furlanski ples.

Iste prireditve, parade in pomp so bile v Nabrežini, Tržicu in drugod. Tržaški listi so polni hvale. Pravijo, da je ta »čudež« naredil dopolavoro. Prej, ko ni bilo te organizacije, so naši ljudje živeli v temi, neznanju in seveda brez kulture, na svojem kamenitem Krasu niso poznali drugega razen težkega dela, tihe poslušnosti in gostilne. Sedaj pa se z velikimi koraki »bližajo« civilizaciji! Nihče neče slišati, da je imelo še mnogo let prej naše ljudstvo svoje organizacije in svoja društva, ki so se razvila in bujno uspevala, brez državne podpore (ne avstrijske prej, ne italijanske pozneje). Zadeva je ravno narobe. Sedaj naši ljudje poznajo trdo delo, nemo poslušnost in ker ni ne domačih društev, ne blagostanja, gostilne v katerih skrivaju svoj obup. Dopolavoro je vsiljena organizacija. Rimske navade in »marine« so našemu ljudstvu povsem tuje. Marsikateremu je butnil smeh, ko je videl svoje tovariše in sosede v rimskih oblačilih in koturnih. Ta zadeva bi bila godna za kako pustno prireditve.

Ne moremo tudi iti mimo raznih drugih zanimivosti, ki se zdijo malenkostne. Na ruševina naših društev in organizacij so fašisti položili temelje svojih dopolavorov. Ta išče načine, da bi se približal duši našega ljudstva. V njemu se opažajo nekatere sorodnosti z prejšnjim slovenskimi društvii. Našo mladino vabijo s plesom, dramskim igranji, posebno pa s sportom, da bi italijanizacija izgledala in se izvršila čim nepriljubeno in mirno.

To delo izvršuje fašizem z vso vztrajnostjo in doslednostjo. Dobro vedo, tudi, da ima naše ljudstvo lepo narodno pesem, tudi to hoče na vsak način izkoreniniti. Na njegovo mesto vsiljuje dopolavoro ne pravo italijansko pesem, ampak furlansko narodno, ki ima mnogo sorodnosti z našo slovensko in tudi mnogo naših motivov. Ta pesem je mnogo bližja slovenski duši in zato hočejo potom nje izvajati asimilacijo tudi s te strani. Kljub vsej preračunanosti in vztrajnosti ter psihološkim momentom, se vse to ne bo oprijelo našega ljudstva, ker je vedno bilo in ostane slovensko ne pa rimsko.

Starši morajo odgovarjati zato, ker so poslali otroke v šolo**Fašizam si izmišlja nova nasilja**

Trst, 2 okt. 1934. (Agis). — Zgleda kot bi fašistom zmanjkalo iniciative in da je postalo življenje za njih že dolgočasno. Konfinacije, zapori, razni lepo režirani procesi in slično je že postalo vsakdanje. Treba je bilo najti novih možnosti, da se povzpno po lestevici sarž, novih zaslug, da bi čim bolj dopadli svojemu vodji. Dolgo so morali »gruntati«, da so naši narodne noše in jih pričeli pleniti... Delo ni trajalo dolgo. Kmalu so pospravili, kar so imeli. Treba je bilo novega, ker končno z narodnimi nošami, so si lahko le nekateri pomagali. Našli so!

Vsa nasilja zadnjih let niso zlomila v naših ljudeh ogromne življenske sile in še večje zavesti. Če že mi ne moremo, naj vsaj naša mladina ustvarja pogoje za novo življenje uničene zemlje. Treba ji je zato svobode v delu in mišljenju, treba ji je zato vzgoje, ki jim je fašizem ne nudi. In tako ni bilo vasice, najmanjše vasice s par hiščami, da ne bi imela vsaj enega ali dva študenta. In ne le, da je poslabšani položaj zahteval to, ampak že stara v Slovencu vkoreninjena zavest, da mora biti vsaj en sin v višjih šolah, je povečala do-

tok primorske mladine v šole. In še končno, toda to pustimo za sedaj, so pospešili fašisti sami.

Po dobrih petnajstih letih takega položaja so se sedaj zmislili, da bodo poklicali vse starše na odgovor, češ: zakaj ste poslali svoje otroke v šole v Jugoslavijo, in ste jo s tem odtujili materi Italiji? Velika zahrbtnost tega vprašanja je jasna in namen je tudi bolj kot jasan. Najenostavnejši zaključek je za njih ta, da so se pregrešili in da so protidržavni.

Toda, če še vprašamo sledeče: Kdo je bil tisti, ki je zaprl vse slovenske in hrvatske šole, kdo je bil tisti, ki je takoj izgnal vse učitelje profesorje, kdo je bil tisti, ki je plenil slov. knjige? Ali ima potem pravico še zahtevati to, da bi se jim po nasilnem odvzetju vsega tega, naš človek še prestovoljno udal in se mu iz udanosti poklonil. Kdo je dalje pregnal tisoče naše mlade inteligence čez mejo za kruhom? Italijanski fašizem danes ni upravičen klicati naših staršev na odgovor, ker so poslali svoje otroke v šole, četudi preko meje, ker je tega sam kriv, ker je to sam povzročil.

5.000 LIR DENARNE KAZNI**zaradi slovenskega prepevanja.**

Dutovlje, sept. 1934. (Agis) Pred meseci je naš list poročal o visokih kaznih zlasti denarnih, ki so jih naložili skupini fantov zato, ker so prepevali slovenske pesmi. To se je zgodilo na dan sv. Blaža v Koprivi na Krasu. Vložili so sicer priziv zaradi velike ka-

zni ki pa je bil odbit. Med drugimi je vložil priziv tudi Filip Zega iz Koprive. Ker je bil njegov priziv odbit, mora plačati končno veljavno 5.000 lir globe in ne 500 kot je takrat poročal naš list ter odsedeti 3 mesece v ječi.

CINIZAM BARUNA ALOISIJA**konstajuje i češkoslovačka štampa.**

Češkoslovački list »Slovenski denik« (Bratislava) od 26 septembra piše:

»U Ženevi se ponovo govorilo o narodnim manjinama. U debatu se umješao predstavnik Italije baron Aloisi, koji je izjavio da pitanje narodnih manjina za Italiju nema praktične vrijednosti, kao da u Italiji nema narodnih manjin»

Ali u Italiji živi 600.000 Jugoslovencina. Oni su prije rata imali 540 svojih škola, sada nemaju nijedne. Nemaju novina, sve kulturne i ekonomske institucije su uništene, njihova imena se italijanizuju. Ni crkvu ne ostavljaju u miru. Nadbiskup Nogarò je augusta 1933 godine zabranio slovenački jezik u crkvama videmske biskupije u kojoj

ZAPLIJENA »ISTRE«

Posljednji broj našega lista bio je zaplijenjen.

Državno tužništvo u Zagrebu svojim rješenjem od 28 septembra 1934 br. Kns. 1.403-34, zabranilo je temeljem člana 19 Zakona o štampi, a u savezu sa članom 3 Zakona o izmjenama i dopunama toga zakona rasturavanje i prodavanje tjednika »Istra« br. 38 od 28 septembra 1934.

PO DEZELI GRE GLAS O VOJNI

Sežana, 29 sept. 1934. (Agis). — Če človek hodi po vaseh, se ne more načuditi razpoloženju, ki vlada med ljudmi. Vse je prepričano, da bo vojna. Zlasti je to bilo zadnje dni, ko se je ves fašistični tisk dvignil proti Jugoslaviji. Pisanje teh časopisov nam je deloma znano. Naši ljudje pa časopisov ne berejo, ker večina ne zna toliko laško. Lomijo le za silo tisto svojo tržaščino, v kolikor jo le najnujnejše rabijo. Tako stanje je zato najbolj pripravno za vse mogoče pretvarjanje resnice in če se potvarja že itak znano pretiravanje laških časopisov, si lahko mislimo končni efekt vsega. Razpoloženje zadnjih dni je torej bilo čisto vojno. Vse je govorilo, da Jugoslavija želi vojno z Italijo in da bo ta danes all jutri tudi zares izbruhnula. Na tišem so bili pa tega vsi veselili, ker so si mislili, da slabše gotovo ne more biti tudi v vojni, kot je danes.

VOJAŠNICO V TRNOVEM SIRIJO

Trnovo, avgusta 1934. (Agis). — Lansko leto dokančana vojašnica u Trnovem postaja očividno že premajhna. Že pred časom so začeli zunaj obzidja prejšnje vojašnice za gradnjo novega velikega poslopja. Kot vse zglada, bo tudi ta stavba spadala k vojašnici. V kakšne namene bo služila še ni znano.

SOMENIK NA SABOTINU

Na vrhu Sabotina, kjer se je v svetovni vojni borila brigada »Lupi« iz Toskane, so postavili v spomin na bitke in žrtve Toskancem zanimiv spomenik, ki predstavlja tri volkove. (Agis).

KATASTROFALNA BILANCA DRUŠTVA »ITALIA« IN »COSULICH«

Trst, 2 oktobra 1934 (Agis). Bilanca paroplovne družbe »Italia« izkazuje za letošnje leto 66.130.000 lir deficita. Lansko leto so imeli »samo« 19.770.000 lir deficita. Glavna seja delničarjev je odobrila predlog, s katerim bodo zboljšali položaj s tem, da amortizirajo kapital 561.000.000 lir. Obstoječi dolg bodo konsolidirali s posojilom 170.000.000 lir pri »Instituto parastatale di credito marino«, ki bo izplačljiv v 15 letih. Paroplovna družba »Italia« bo morala prispevati za sanacijo društva »Cosulich« s 125.000.000 lirami. »Instituto parastatale di credito marino« pa bo prispeval z zneskom 30.000.000 lir. Znano je, da sta »Italia« in »Cosulich« močno podpirane od države, ki vsako leto izda stotine milijonov za italijansko trgovinsko mornarico, da lahko obstoja in vrši konkurenco z inozemskimi trgovskimi mornaricami.

NOVA RAZNARODOVALNA POSTOJANKA.

Motovun, avgusta 1934 (Agis). — V bližini vasi Kaldjer so sezidali veliko novo šolsko poslopje. Pravijo, da znašajo stroški za to zgradbo preko 150.000 lir. Pri delu so bili zaposleni sami tujci in pa tisti okoličani, ki so vpisani v milicijo ali pa ki na kakšen drug način skazujejo svojo vdanost režimu.

NAŠA KULTURNA KRONIKA**POVOLJNI PRIKAZI GABERŠČEKOVE KNJIGE.**

U »Pohodu« je prikazana druga knjiga Gaberščka o goričkim Slovencima vrlo povoljno na cijelom podlisku. Prikazivač uspoređuje prikaze u toj knjizi sa očajnim spomenicima, koje je raja pod Turčinom slala u Evropu.

»Mariborski večernik« prikazuje također opširno i vrlo povoljno tu knjigu pod naslovom: »Veliko delo naših neosvojenih bratov«.

BEVK I MAGAJNA U »MLADIKI«

U zadnjem broju najvećeg slovenskog obiteljskog lista »Mladike«, štampana je novela Franca Bevka »Kosec pod oknom« i novela Bogomira Magajne: »Legenda o Jeleni in Jezusu«.

NOVA OPERA KOMPOZITORA JOSIPA MANDIČA.

Naš zemljak muzičar Josip Mandič, koji živi u Pragu radi na novoj operi za koju pišu libreto Max Brod i pjesnik Politzer. Libreto će biti preveden i na češki. U izjavi novinarima Mandič je izjavio, da mu je rukopis prve opere »Petar Svačić« izgurio prigodom paleža »Narodnog doma« u Trstu.

Živi 52.000 Slovenaca, Ove godine je policija zabranila slovenačke pjesme u goričkoj biskupiji. Policija je protjerala 12 slovenačkih sveštenika, Bogoslóvi u Gorici, Kopru i Rijeci ne smiju da govore među sobom slovenački i hrvatski. U Julijskoj Krajini je od kraja svetskog rata protjerano 112 sveštenika, od 16 samostana italijanizirano je 15, oni koji su ostali neprestano su ugrožavani. U čakvim prilikama ova izjava barona Alojzija zvuči kao cinizam.

